

ФІЛОСОФІЯ ЯК СПОСІБ САМОВИЗНАЧЕННЯ ЛЮДИНИ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Філософія займає важливе місце і відіграє значну роль у житті людини. Вона намагається зрозуміти причини виникнення світу, життя, відносини людей і не тільки. Філософія може бути як один із способів самовизначення людини. Адже це особлива форма пізнання світу, яка виробляє певні знання про буття людини та ставлення її до природи, суспільства та світогляду. Філософія робить певні висновки при дослідженні і доведенні. Тобто можна зазначити, що вона хоче створити якусь певну картину світу та людини у ньому. Загалом філософія виникла на основі того, що людина шукала свій світогляд, який поставав і постає для певного життєвого вибору людини та самоствердження. Саме за допомогою філософії та у ній людина може заявити про своє бажання робити вибір своєї життєвої долі. Тобто людина здатна зрозуміти, осмислити себе і своє значення у світі, але це все відбувається за допомогою філософії [6].

Сьогодні людині важко самовизначитись у сучасному світі. Суспільство в добу глобалізації потребує радикальних змін. В цій непростій ситуації затребуваність філософії стає очевидною. Адже її не даремно називають смислотворним ядром культури, квінтесенцією духу. Слугуючи способом здійснення культури, філософія водночас, підноситься над нею, виступає її самосвідомістю. Вона звернена, передусім, до людини у багатоманітності її стосунків зі світом. Крім того, філософія найбільшою мірою втілює в собі критичність думки, її здатність до самоконтролю, до того, що можна було б назвати чесністю людського духу перед самим собою [1]. Без масштабного осмислення всіх проблем людства, без набуття нових знань важко уявити краще майбутнє молодого покоління. Якщо просто подумати, то філософія надзвичайно серйозно займається речами відомими для нас. Вона починає заплутувати і ускладнювати очевидне. Але саме філософія це є усвідомлений світогляд, який дає людині уявлення про себе, своє місце у світі, світ і життєве призначення. Все це допомагає самовизначитись кожному в сучасному світі. Тому філософія протиставляється буденним поняттям, прагне до особливого осягнення світу. Вона активізує творчі можливості людини в її прагненні зрозуміти життя, а також завжди спрямовувалась проти культурності та духовності людини, краху, кризи та занепаду цивілізації.

Цивілізація вступає в переломний момент. Старі форми культури потребують зміни. Необхідні нові способи розуміння світу і людини в новій системі цінностей. На багато питань, які виникли сьогодні, людство поки не може дати відповіді. У наш час можна говорити про кризу цивілізації і людини. Вихід з цієї кризи неможливий без участі філософії (як і завжди у минулому, філософія набувала особливого значення саме в переломні моменти розвитку культури). Іноді говорять, що наш час «позбувся будь-яких утопій». Насправді людина завжди прагнути до вдосконалення, поліпшення того, що є, до проектування майбутнього і формулювання ідеалів. Ідеї міжкультурного діалогу або вдосконалення людської тілесності, які сьогодні обговорюються, між іншим, і є такими ідеалами (можна навіть сказати, сучасними утопіями). Інше питання, наскільки вони хороші. Але у будь-якому разі зрозуміло, що і їх формулювання, і виявлення умов їх можливості та бажаності неможливі без участі філософії. Сьогодні у філософії гостро постало завдання не тільки виявити підстави різних форм діяльності і формулювання способів їх можливих змін, але і зберегти і врятувати ті цінності, без яких ні людина, ні культура неможливі (цінності свободи, особи, раціональності). У сучасному потоці різноманітних змін виникла загроза існуванню самої людини [2].

Сучасне людство давно вже усвідомило роль і значення філософії, тому завжди звертається до її ідей та багатства. Це все допомагає виявити, досягнути або навіть розвинути власні смисли свого буття. Різноманітність та складність навколишнього світу, а також проблеми сучасної епохи ставить багато питань над проблемою сутності людини. Це питання є одне з основних у філософії та людства взагалі, бо воно є споконвічним і дуже значиме для сьогодення. Самовизначення особистості базується перш за все на виборі системи цінностей, з якими вона себе ідентифікує і які намагається втілити у повсякденному житті. Людина маючи певну аксіологічну основу, реалізує себе в акті постійного вибору, де екзистенційне і прагматичне рішення можуть не збігатися [3]. Людина – це істота, яка постійно шукає себе, бо не може прожити життя лише шляхом простого повторення моделі свого виду. Вона відчуває своє власне буття як проблему, бо не має у світі «свого місця»,

визначеного зовні, наповненість її життя не гарантується ні спадковими, ні соціальними законами, котрі досить засвоїти та підкорятися їм. Людина не розчиняється в бутті, а співвідносить себе з ним як «інобуття». Особистість постає духовною істотою, що вільно приєднується до відповідних цінностей, а значить, і несе відповідальність за «вибір себе». Тому вона має потребу в надійних орієнтирах у відкритому морі буття. Для утворення власного каркасу смислів людині необхідна здатність не лише відображати світ, проникати не лише у факти, але й мотиви та наміри [4].

Людина сьогодні дійсно має перед собою цілу низку проблем та переживає різні перетворення, але варто зазначити, що вона має багато можливостей та пройшла у своїй історії до сучасності багато місій. У філософії універсальність людини можна пояснити як те, що людина «відкрита» майбутньому. Вона може створювати нові види діяльності та різні способи поведінки. А також людина усвідомлює свою смертність та обмеженість власного життя. Адже життєвий вибір фактично дорівнює самому життю. Сьогодні народжуючись, людина, щоб стати людиною має опанувати способами соціокультурної поведінки. Філософія завжди прагне бути аргументованою та логічно послідовною. Тому саме вона допомагає людині знайти й обдумати свої життєві орієнтири, а також з'ясувати значення і зміст життєвих стереотипів та цінностей.

Філософія допомагає виробити свою власну позицію, сприяє підсиленню потягу людини до самовдосконалення, пошуку життєвих сенсів. Сучасна філософія практично не представлена в публічному просторі. Поряд з цим, в суспільстві завжди був і є постійний інтерес до того, про що пишуть й дискутують філософи. Сьогодні з метою підвищення дієвості філософії важливим є звернення до персоналістичних, гуманітарноорієнтованих і літературних традицій та стилів мислення [1]. Можна сказати, що людина має певний погляд на світ завдяки тому, що опановує філософію. Щоб визначилась якась певна мета, то потрібно мати характер її уявлень про світ. Ці всі узагальнення будуть формувати загальний життєвий план та певні ідеали людини. Тому можна розглянути те, що основним питанням філософії є людина та її самовизначення у цьому світі. Якщо людина не хоче бачити якийсь новий горизонт своєї свідомості, сенс свого буття чи навіть як виглядає світ, то без цього фактично не може бути філософія, і тоді навчити їй не можна. Адже філософія вимагає безперервне поповнення знань про все, що вона вивчає та досліджує. Це все заради того, щоб людина продуктивно проводила різні роботи над собою, вдосконалювалась та брала від цього світу щось нове.

Зараз деяка молодь не хоче цікавитись світом та ставиться нейтрально до філософії. Який же тоді у них сенс буття? Цікаве питання, бо напевно ці люди просто живуть і не хочуть самовдосконалюватись та пізнавати цей світ, себе та про своє життєве призначення. Їм не потрібно вчитись мислити та мати якісь певні принципи, погляди, переконання, ідеали, цінності, життєві норми та стереотипи. Хоча кожна людина мала б здійснювати пошук до ідеального, прекрасного, оскільки вона прагне до абсолюту. Світ і людина постають незавершеними і безмежними у своїх характеристиках, виявах, тому і філософія постає «відкритою системою знань»: як наука, метод пізнання і як знання про Людину, її цінності, таїну людського буття. Виникаючи як автономний акт мислення, як рефлексія, що змінює безпосереднє емпіричне ставлення до світу, філософія з самих початків створює той інтелектуальний настрій, який фіксує особливе місце людини у світі, її здатність до самовизначення в ньому [5]. У філософії також сформувалось переконання, що єдність духу, душі, духовності має виявляти унікальні можливості людини у світі. Людина потребує досить тривалого часу для набуття нових знань, навичок і відповідного досвіду, щоб стати повноцінною особистістю. Для цього їй потрібна філософія, бо вона є як спосіб самовизначення. Кожна людина повинна мислити та мати для себе свій світогляд. Філософія постає зараз як спосіб самовизначення людини у сучасному світі. Адже тільки вона може допомогти пізнати, пояснити та знайти щось своє, зробити для себе вибір свого життєвого шляху. Людина повинна мати свої погляди, стереотипи, ідеали, цінності та певні життєві норми. Це все допомагає віднайти і зрозуміти для себе філософія.

Література

1. Саух П. Ю. Філософія була завжди під підозрою, але ніколи не була такою безпорадною як сьогодні. – 2016. – Електронний режим доступу: http://eprints.zu.edu.ua/21326/1/Filosofija%20zavzhdy%20bula%20pid%20pidozroju_Kyiv.pdf
2. Гошко О. Філософія в сучасній культурі / Олена Гошко // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2011. – № 692: Філософські науки. – С. 113–115.

3. Скотна Н.В. Самовизначення особистості в цивілізаційному вимірі / Надія Скотна // Молодь і ринок. Щомісячний науково-педагогічний журнал. – № 1 (108) січень 2014. Дрогобич: Коло, 2014. – С. 7-13.
4. Андрійчук Т.В. Філософія та література як комплементарний пошук сенсу буття / Т. В. Андрійчук // Література та культура Полісся. Сер. : Філологічні науки. – 2015. – Вип. 80. – С. 170-179. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ltkpfil_2015_80_19
5. Ольга Наконечна. Філософія як мудрість і життєтворчість / О. Наконечна // Науковий вісник Чернівецького університету. Філософія. – 2014. – Вип. 706-707. – С.84-88. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvchu_fil_2014_706-707_17
6. Україна в гуманітарних і соціально-економічних вимірах. Матеріали II Всеукраїнської наукової конференції. 24-25 березня 2017 р., м. Дніпро. Частина I. / Наук. ред. О.Ю. Висоцький. – Дніпро: СПД «Охотнік», 2017. – 302 с. – С. 98-100.
7. Шумка М. Л. Роздуми над значимістю та роллю філософії у суспільстві / Михайлина Леонівна // Україна в гуманітарних і соціально-економічних вимірах. Матеріали II Всеукраїнської наукової конференції. 24-25 березня 2017 р., м. Дніпро. Частина I. / Наук. ред. О. Ю. Висоцький. – Дніпро: СПД «Охотнік», 2017. -302 с. – С. 98-100.